

ТЕМА 5 АНАЛІЗ ПОВЕДІНКИ СПОЖИВАЧА

Лекція 1 Сутність підходів до аналізу поведінки споживача

Розробив
к.е.н., доцент Макуха С.М.

ПИТАННЯ ЛЕКЦІЇ:

1. Кардиналістський підхід у визначенні споживацьких переваг
2. Ординалістський підхід у визначенні споживацьких переваг
3. Бюджетна лінія споживача

.

МЕТА ЗАНЯТТЯ:

- ⦿ вивчити сутність різних підходів у визначенні споживацьких переваг
- ⦿ зрозуміти сутність бюджетної лінії споживача
- ⦿ Уявити сутність ефекту доходу та ефекту заміщення

1 ПИТАННЯ

**Кардиналістський підхід у визначенні
споживацьких переваг**

УИЛЬЯМ СТЕНЛИ ДЖЕВОНС

•
англійський економіст, статистик
та філософ-логік. Професор
логики, філософії та політичної
економії в Манчестере и
Лондоне.

1.09.1835 г.,- 13.08.1882 г.

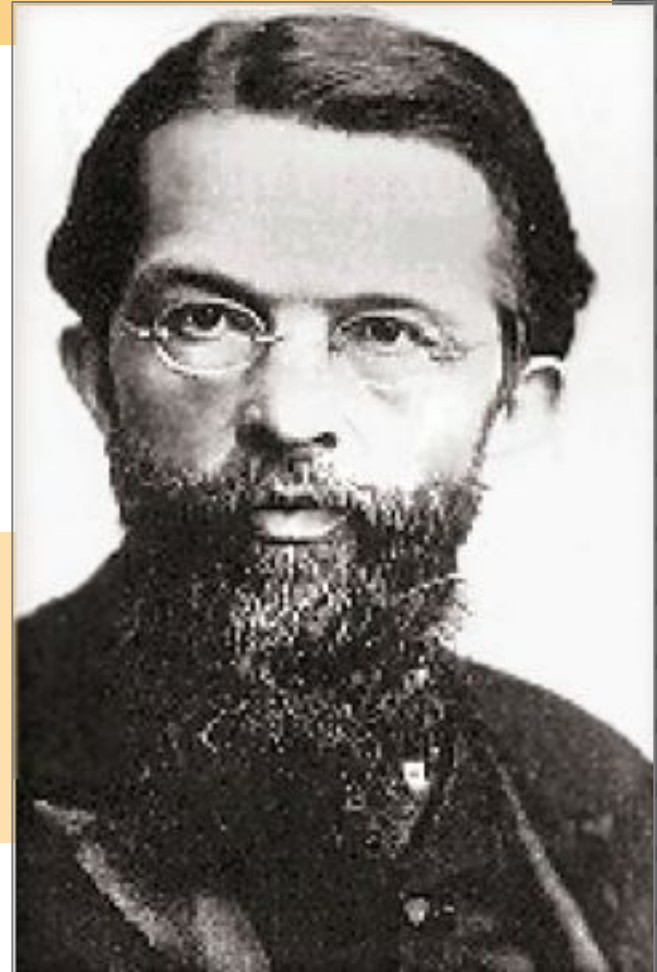

КАРЛ МЭНГЕР

•

австрийский экономист,
основатель австрийской школы

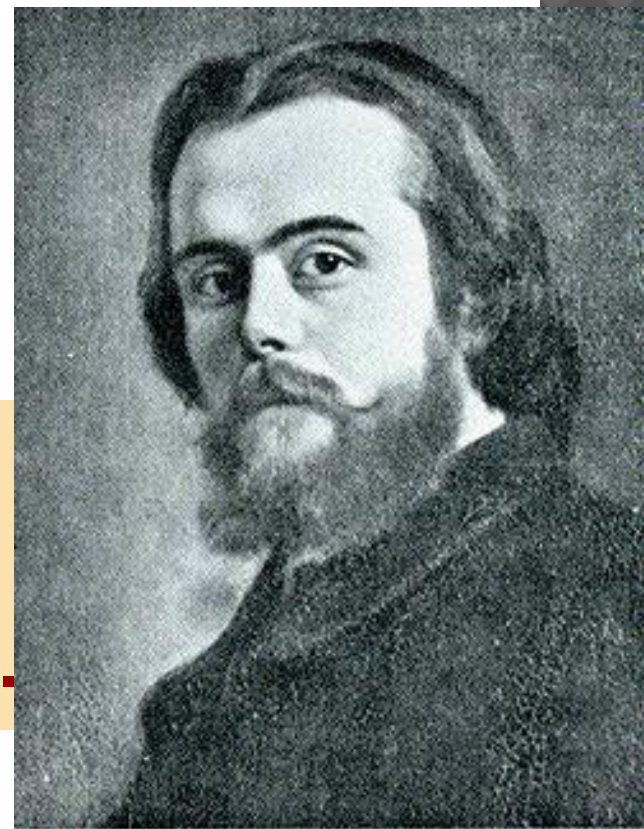
23.02.1840 р. – 27.02.1921 р.

МАРИ ЭСПРИ ЛЕОН ВАЛЬРАС

французский экономист, лидер
лозаннской школы маржинализма

16.12.1834 р. – 5.01.1910 р.

Кардиналістська (кількісна) теорія поведінки споживача заснована на кількісному вимірюванні корисності в абсолютних величинах

Основні категорії кардиналістської теорії

1. Загальна корисність
2. Гранична корисність
3. Цінність
4. Гранична цінність
5. Вартість

1. Загальна корисність

Функція загальної корисності

$$TU = f(Q_X, Q_Y, \dots, Q_N)$$

TU – корисність;

Q – обсяги відповідних споживчих товарів

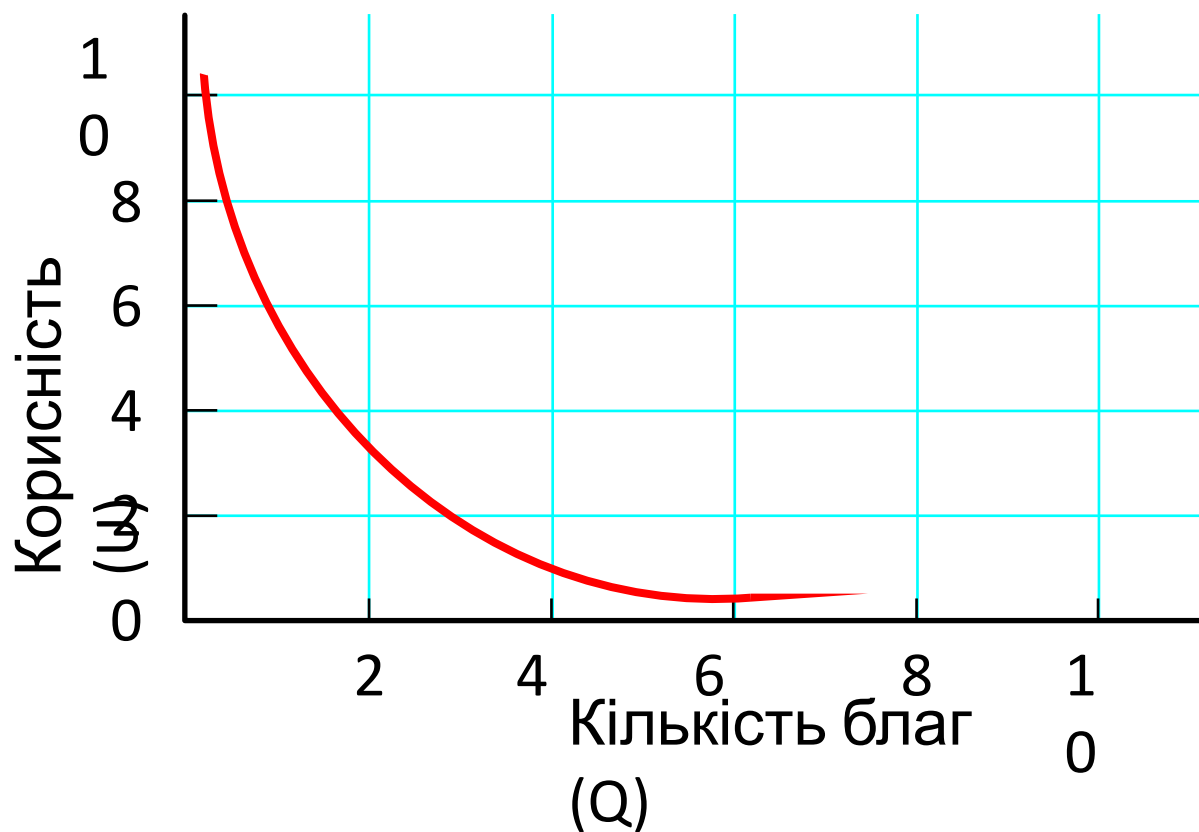
2. Гранична корисність

- додаткове задоволення від споживання кожної останньої (додаткової) одиниці товару

$$MU = \frac{\Delta TU}{\Delta Q}$$

ΔTU - додаткова порція корисності
 ΔQ - додаткова порція блага

КРИВА ГРАНИЧНОЇ КОРИСНОСТІ

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК

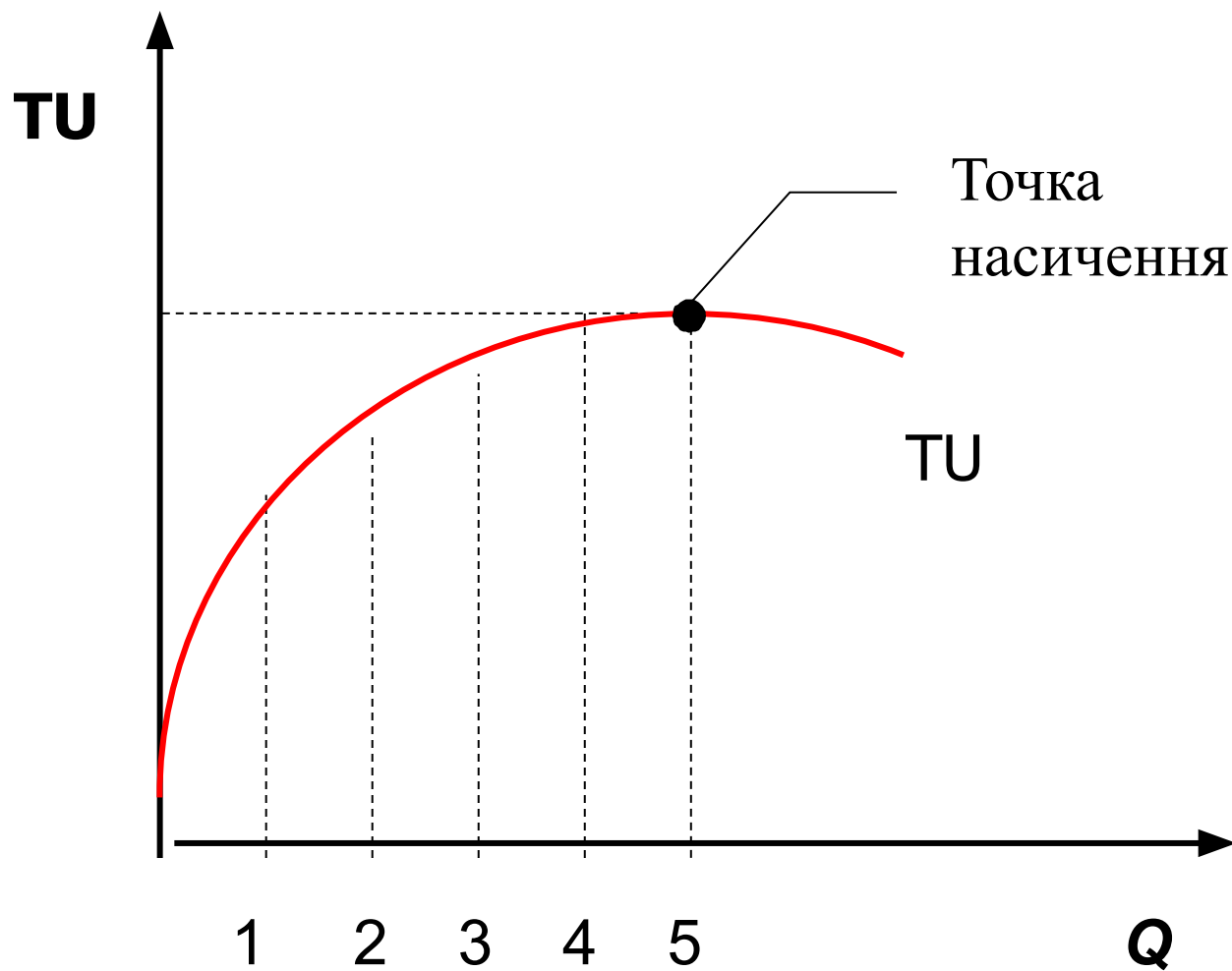

11.09.2016

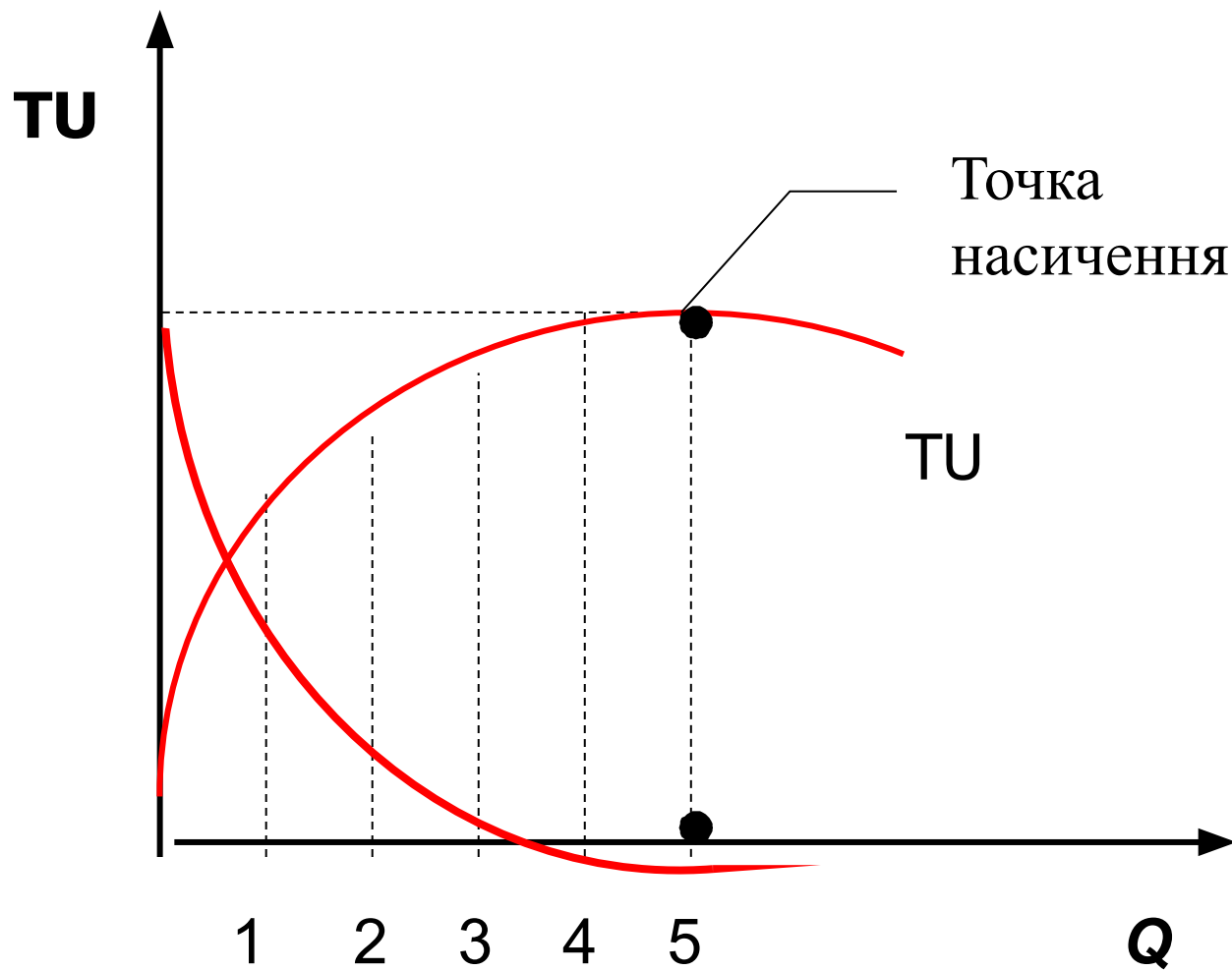

12

Точка насыщения

Точка насыщения

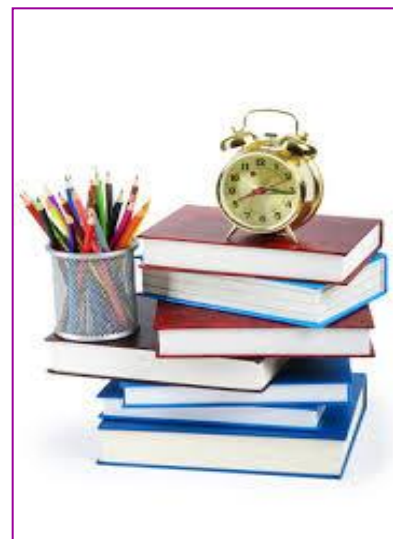

ВИСНОВКИ ПО 1 ПИТАННЮ

1. Кількісний підхід до аналізу корисності виходить з суб'єктивних оцінок корисності блага споживачем
2. При споживанні благ кожна наступна одиниця приносить меншу корисність

2 ПИТАННЯ

**Ординалістський підхід у визначенні
споживацьких переваг**

Ординалістську (порядкову) теорію корисності запропонували

- Ф.Еджворт (1845 - 1926)
- В.Парето (1848 - 1923)
- І.Фішер (1867 - 1947)
- Р.Аллен
- Дж.Хікс

**Граничну корисність виміряти
неможливо**

Основні положення ординалістської теорії

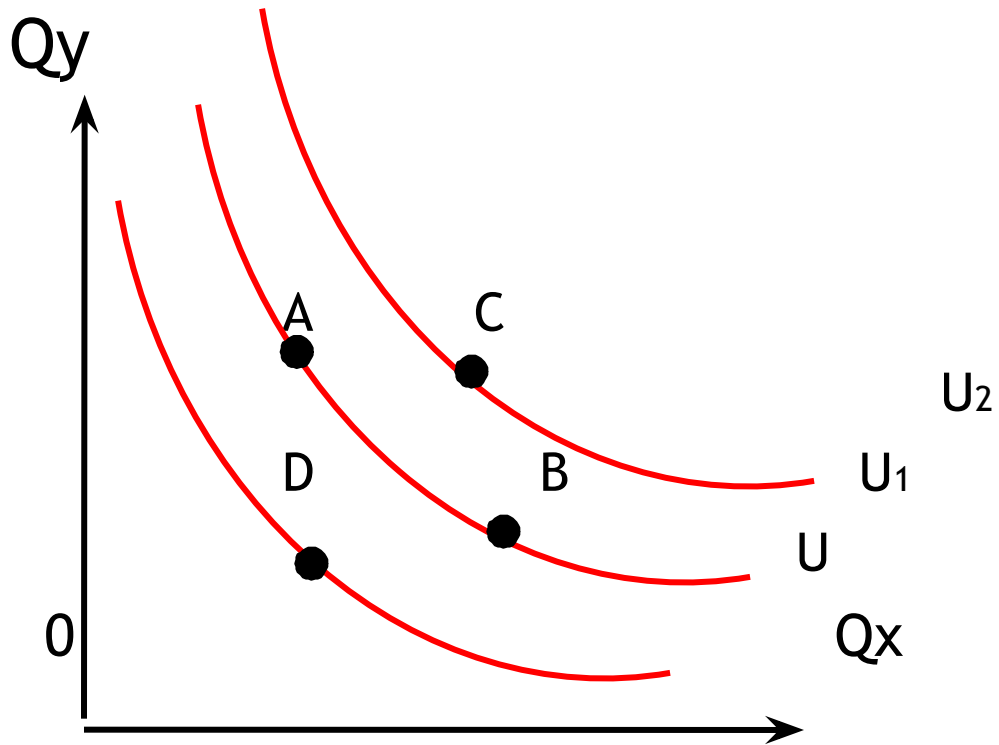
- ⦿ - граничну корисність виміряти неможливо
- ⦿ - споживач вимірює не корисність окремих благ, а корисність наборів благ
- ⦿ - вимірюванню піддається лише порядок надання переваги наборам благ
- ⦿ - споживач систематизує вибір набору благ за рівнем задоволення

Аксиоми теорії споживацького вибору

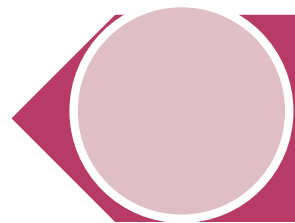
- ⦿ Аксиома повного упорядкування уподобань.
- ⦿ Аксиома транзитивності уподобань.
- ⦿ Аксиома про ненаситність потреб.

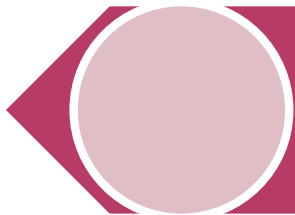
Крива байдужості. Карта байдужості

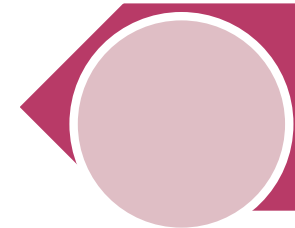
Властивості кривих байдужості

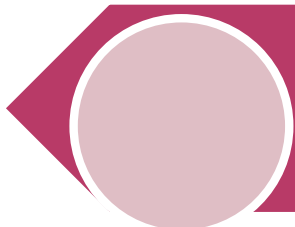
Не перетинаються

Є спадними

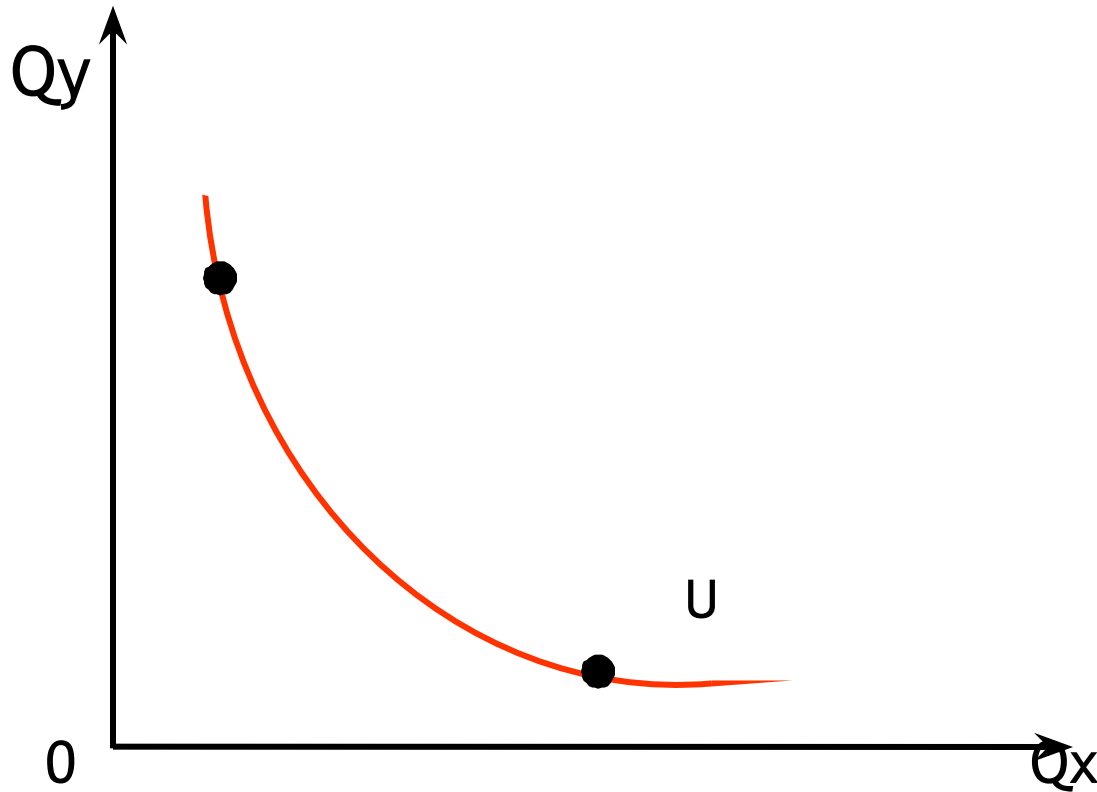
Увігнуті до початку координат

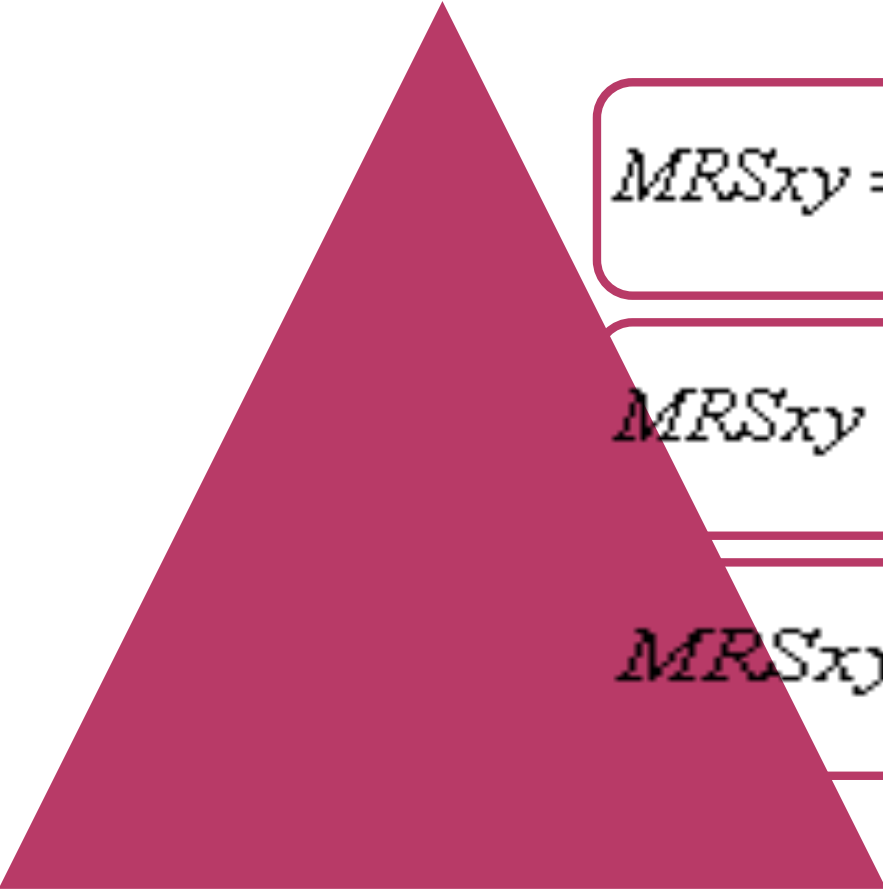
Далі від початку координат – вищий рівень загальної корисності

Зона субституції

(англ. substitution – підстава, заміщення)

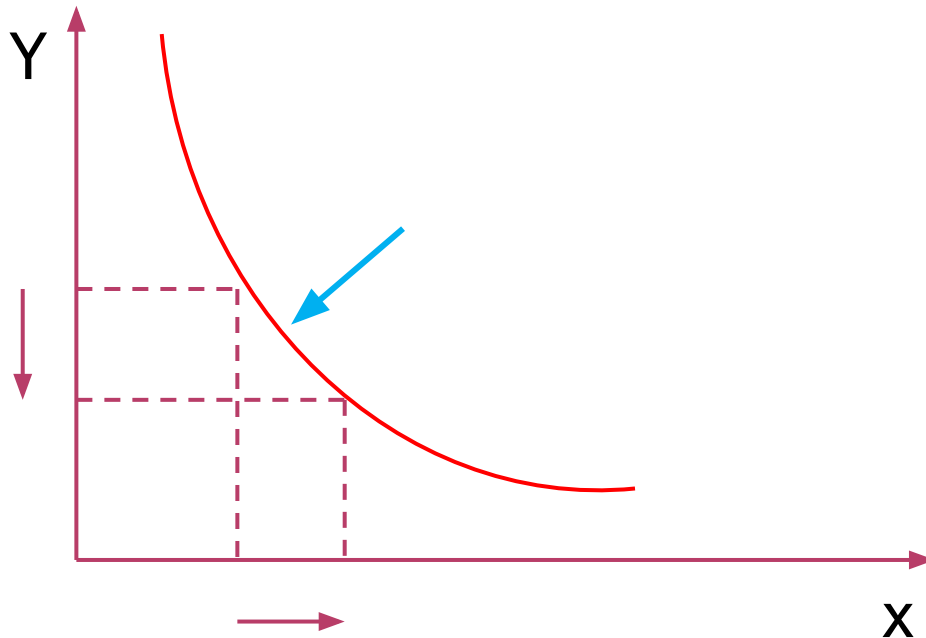
Гранична норма субституції

$$MRS_{xy} = - \frac{\Delta Q_y}{\Delta Q_x}$$

$$MRS_{xy} = \frac{MU_x}{MU_y}$$

$$MRS_{xy} = \frac{P_x}{P_y}$$

Гранична норма субституції

Зона заміщення (субституції) - ділянка кривої байдужості, в якій можлива ефективна заміна одного блага іншим.

ВИСНОВКИ ПО 2 ПИТАННЮ

1. Ординалістська (порядкова) теорія корисності є альтернативою кардиналістській (кількісній) теорії корисності

3 ПИТАННЯ

Бюджетна лінія споживача

Бюджетна лінія

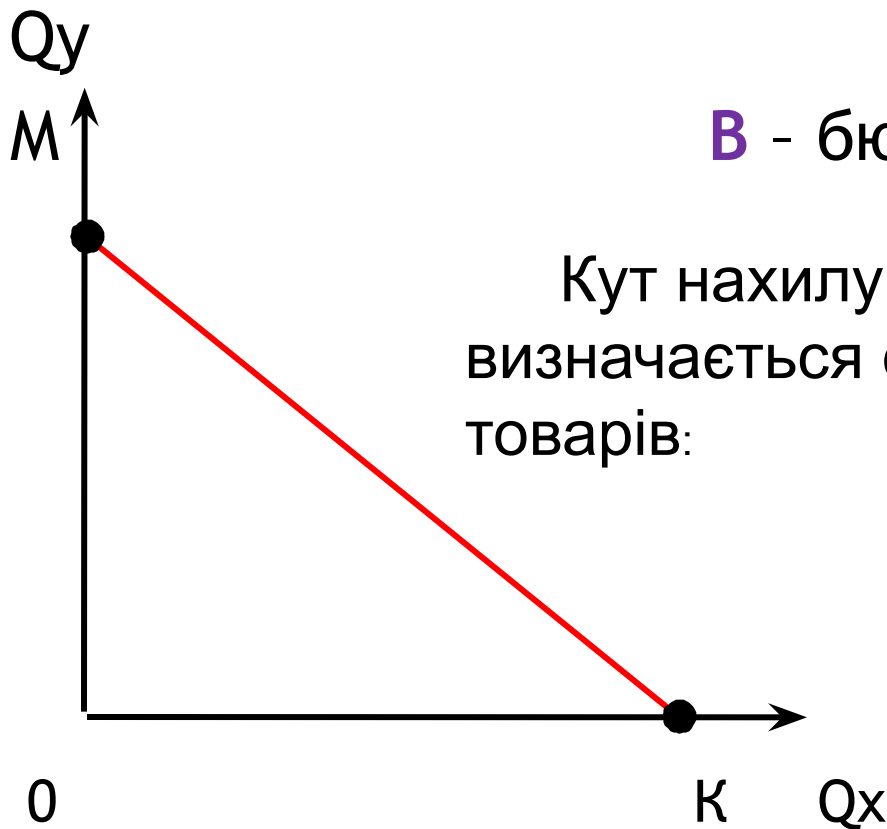
Рівняння бюджетної лінії

$$B = P_x Q_x + P_y Q_y$$

B - бюджет споживача

Кут нахилу бюджетної лінії
визначається співвідношенням цін
товарів:

$$\frac{P_x}{P_y} = -\frac{\Delta X}{\Delta Y}$$

Властивості бюджетної лінії

Характеризує набори товарів X та Y , які бюджет споживача дає змогу придбати

Має від'ємний нахил

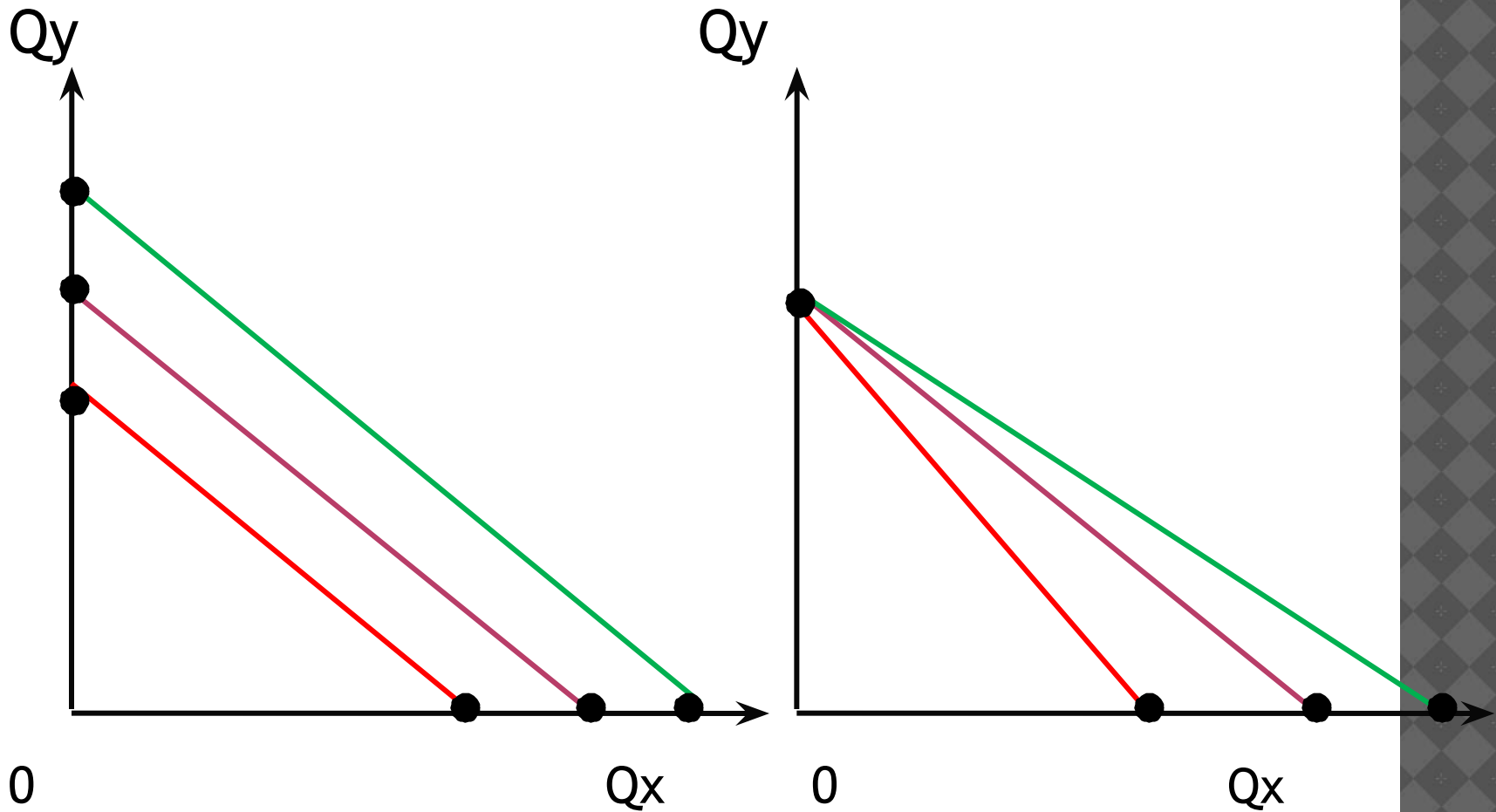

Є межею між можливим та недосяжним для споживача

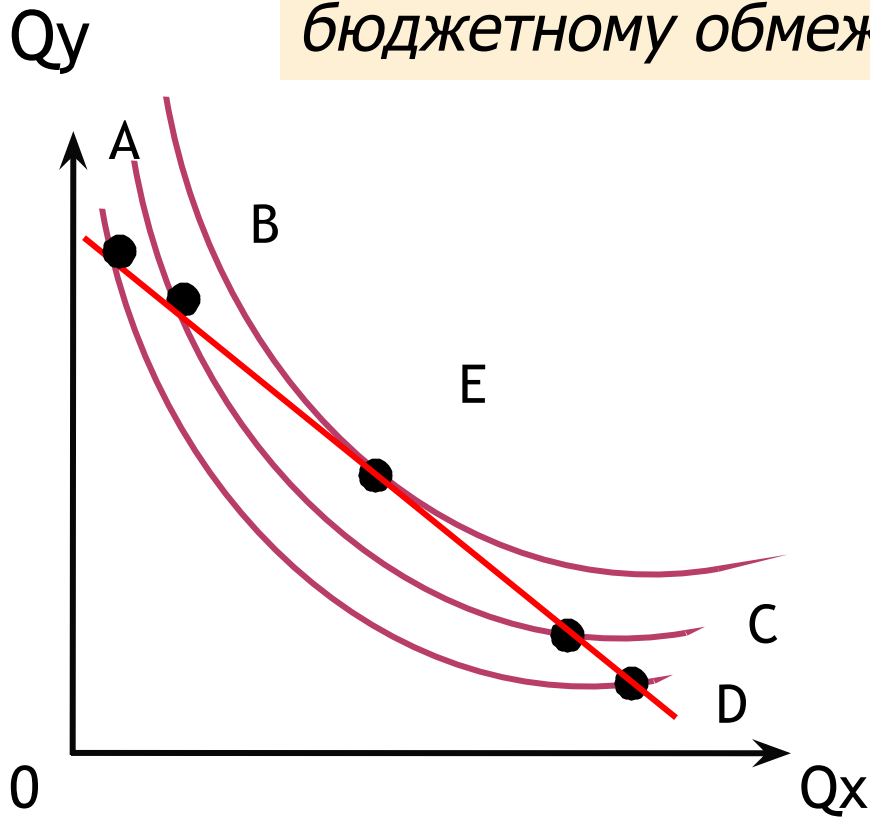
Зміна доходу споживача, або цін товару змінює бюджетне обмеження

Зрушення бюджетної лінії

Рівновага споживача

- комбінація придбаних товарів, яка максимізує корисність при заданому бюджетному обмеженні.

Умови рівноваги споживача

В ординалістській
концепції

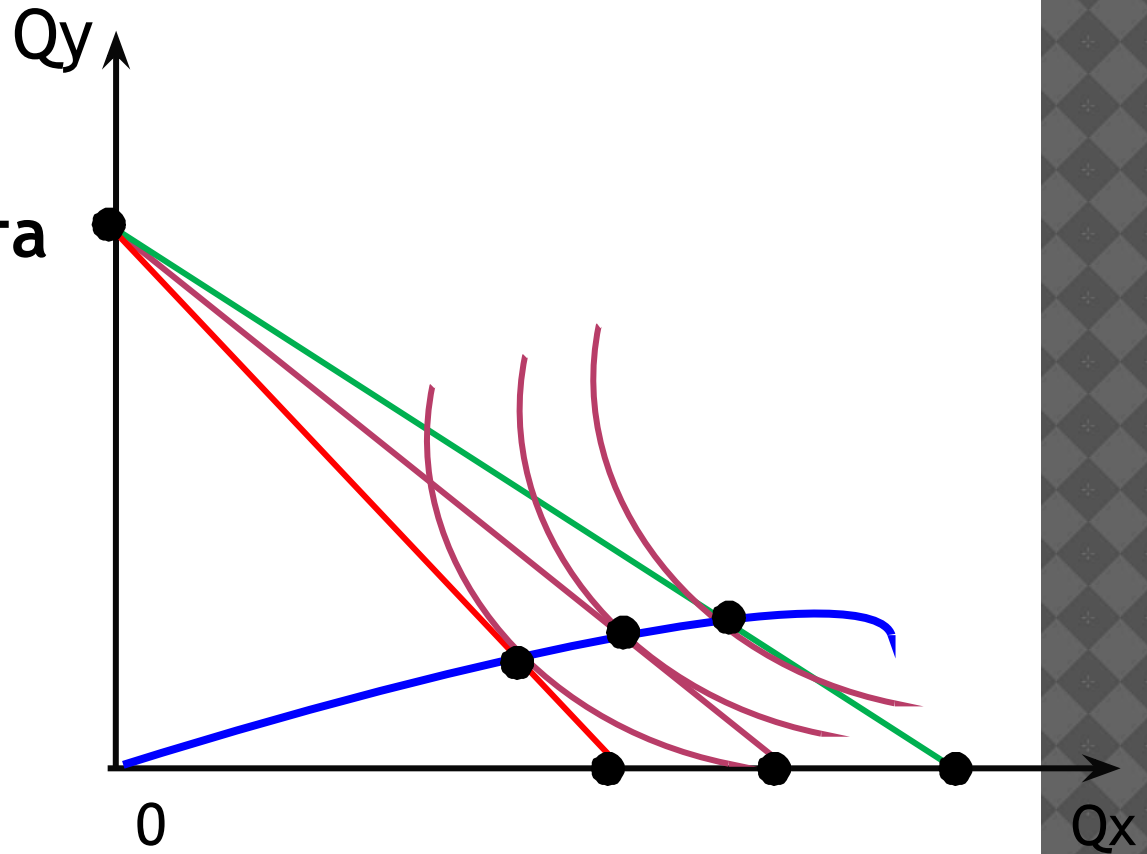
$$\frac{MU_X}{MU_Y} = \frac{P_X}{P_Y}$$

В кардиналістській
концепції

$$\frac{MU_X}{P_X} = \frac{MU_Y}{P_Y}$$

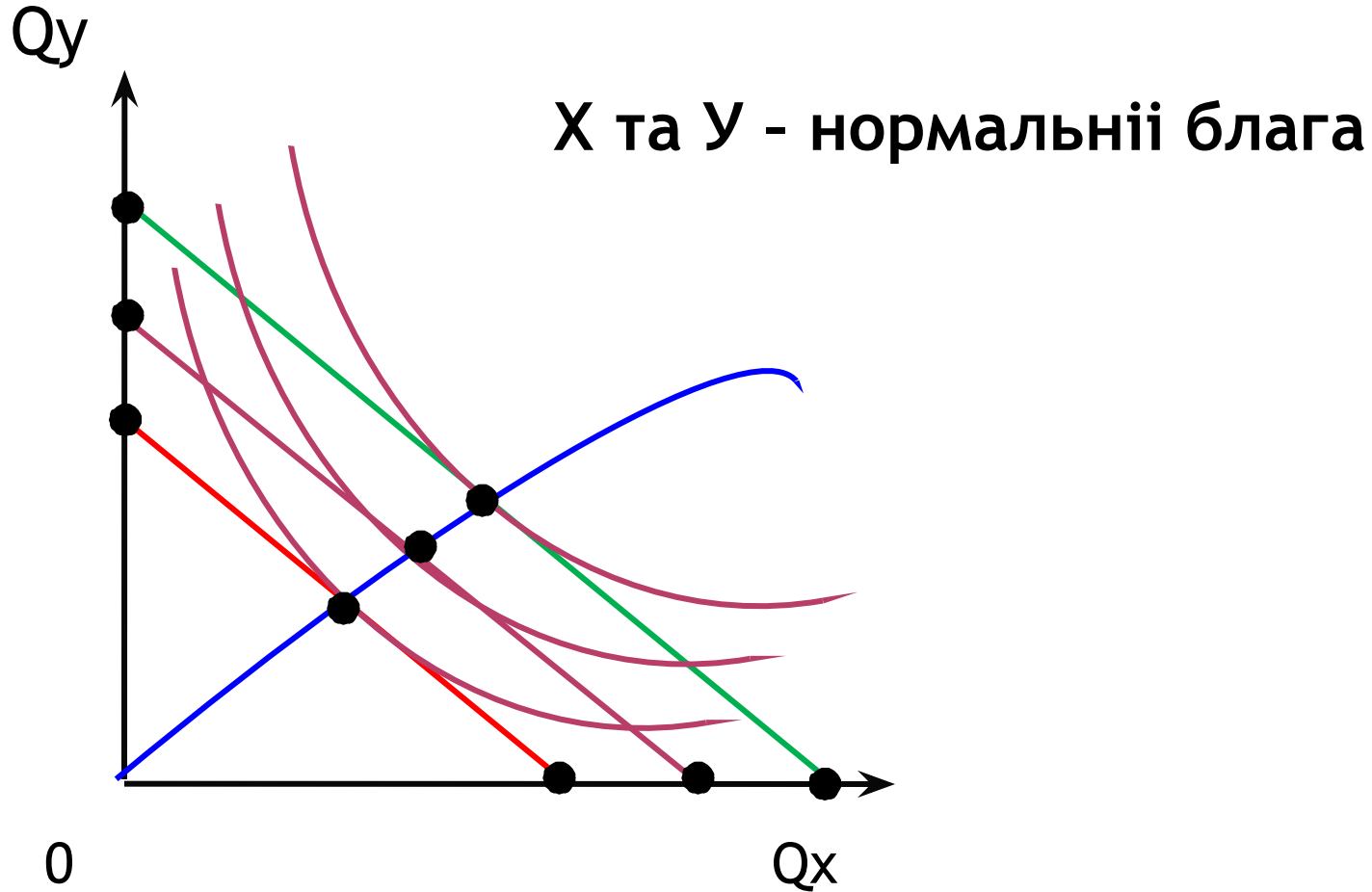
Крива “ціна споживання”

X та Y -
нормальні блага

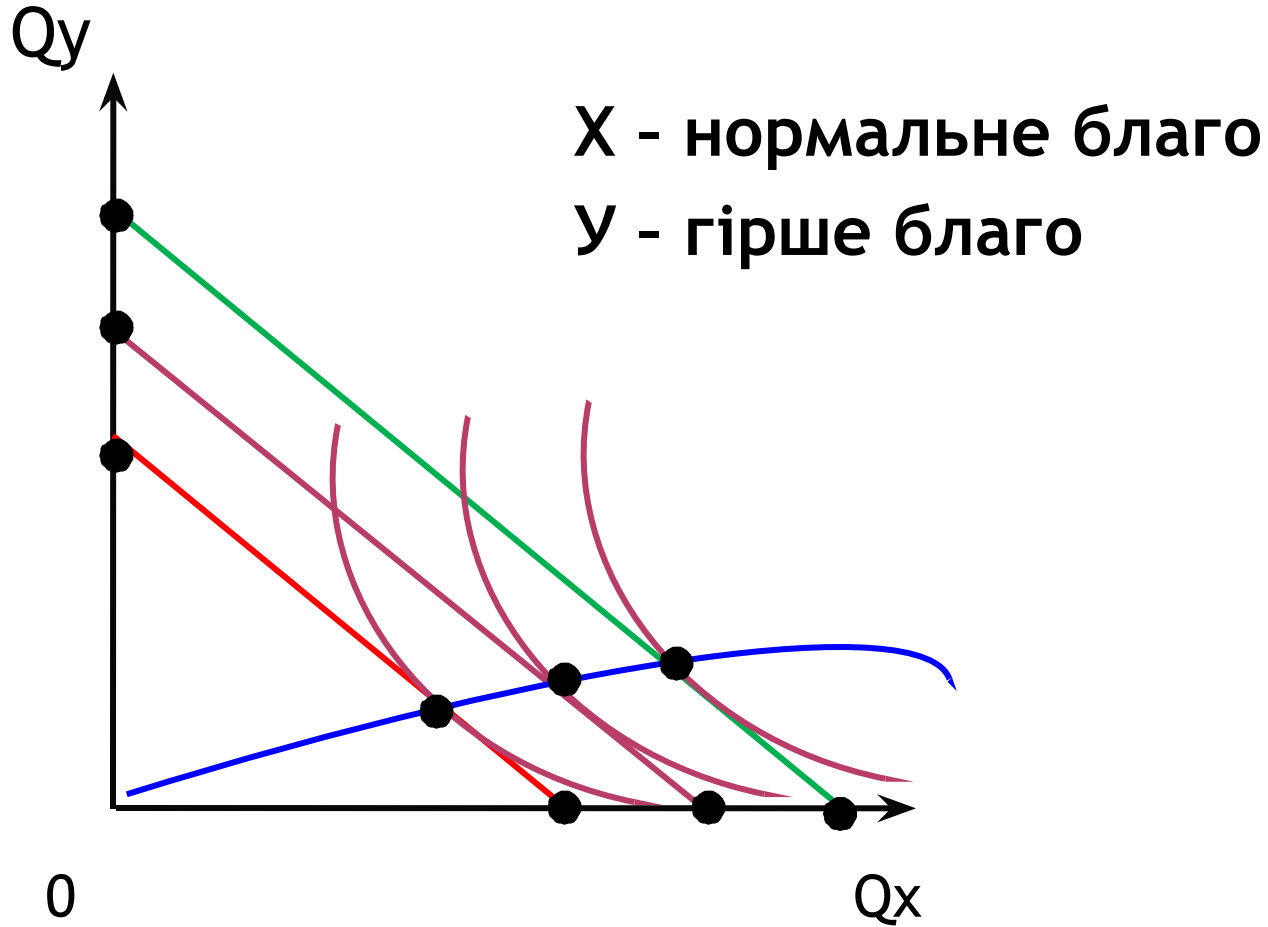

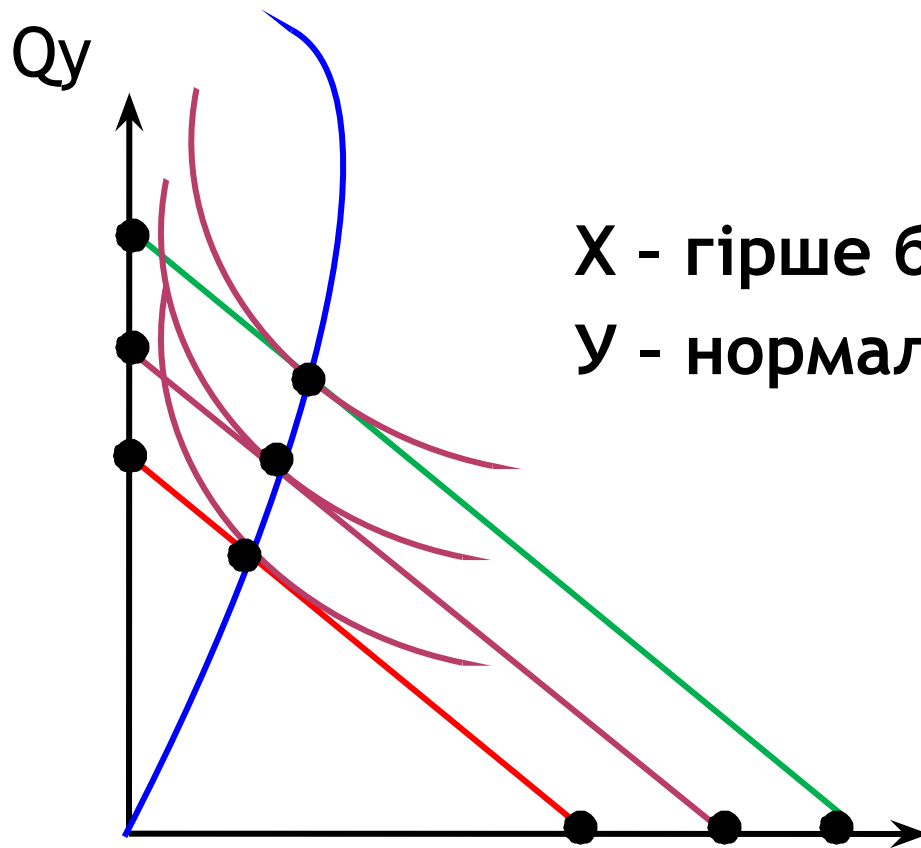
Крива «дохід-споживання»

Крива «дохід-споживання»

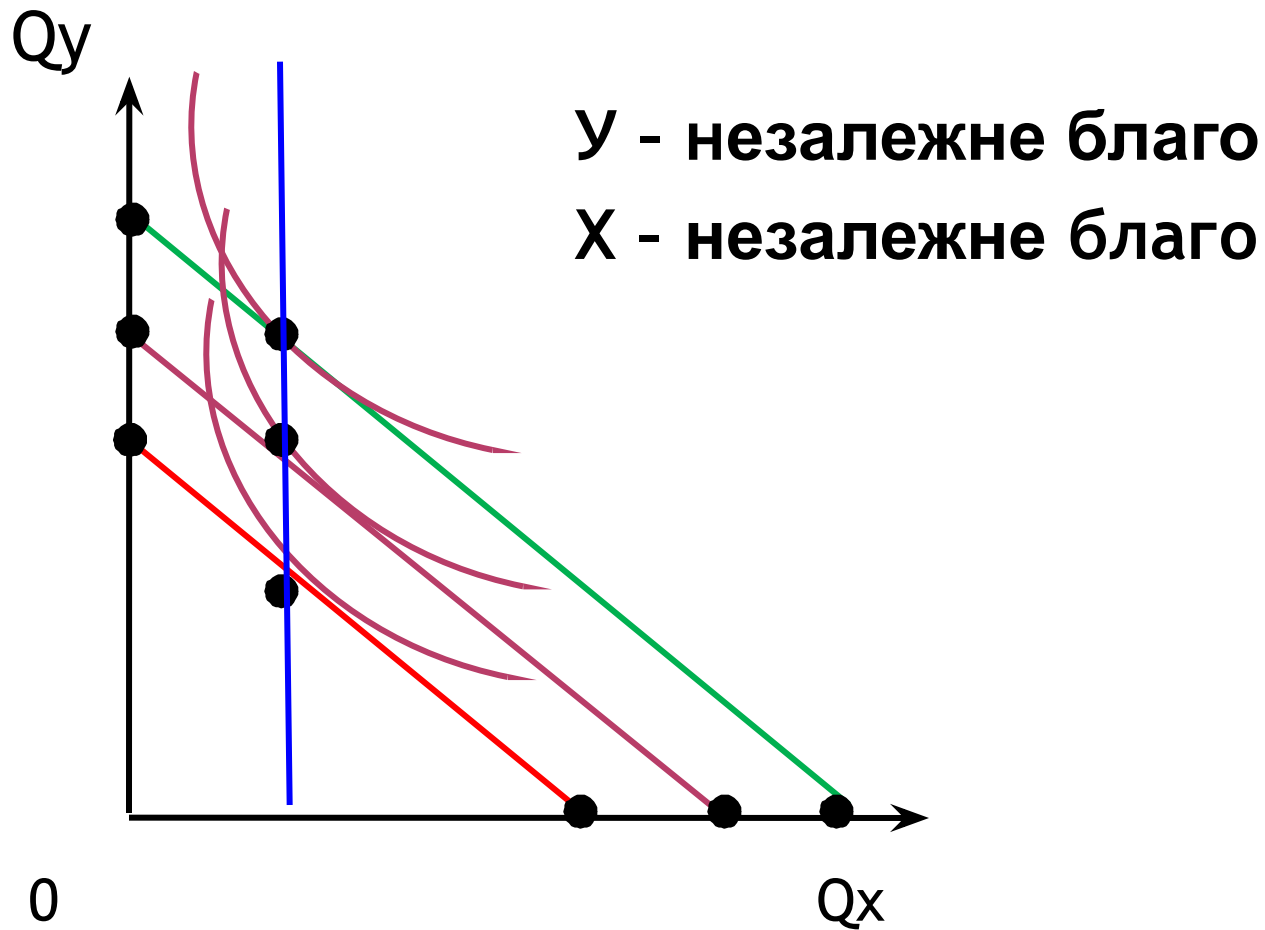

Крива «дохід-споживання»

X - гірше благо
Y - нормальне благо

Крива «дохід-споживання»

Ефект доходу та ефект заміщення

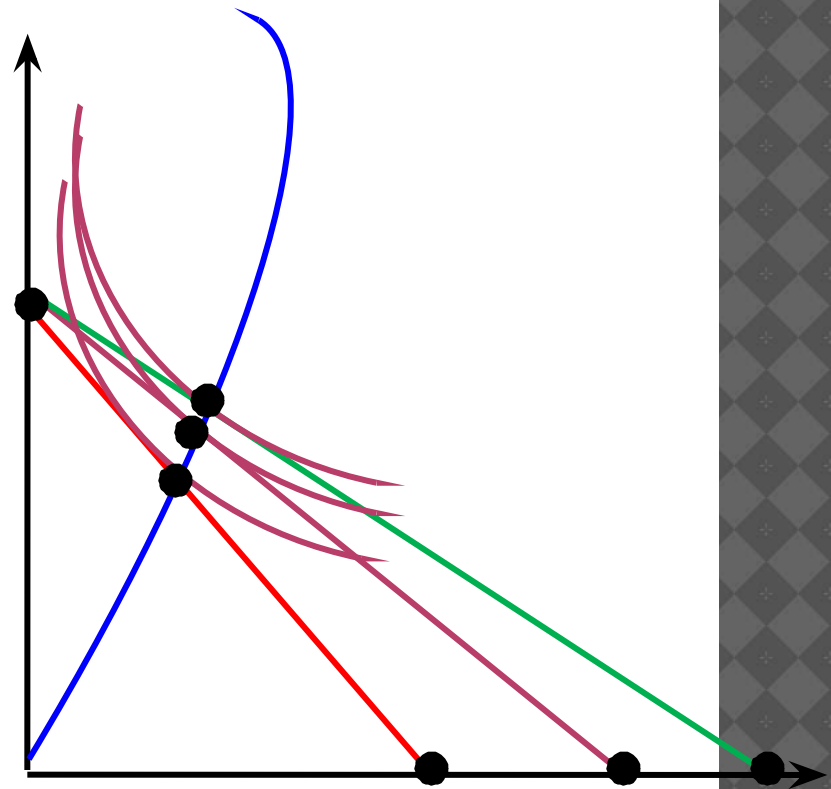
Ефект доходу – вплив на попит споживача за рахунок зміни реального доходу, викликаного зміною ціни блага без урахування ефекту заміщення.

Ефект заміщення - зміни у споживанні товару, які є результатом зміни цін цього товару відносно цін на інші товари.

Парадокс Гіффена

Крива “ціна споживання”

Товар Гіффена повинен одночасно бути неякісними в уявленні споживача і займати значну частку в структурі його витрат.

Класифікація благ

в залежності від впливу зміни доходу споживача I та ціни товару P на обсяг його споживання Q

- ⊙ $I \uparrow(\downarrow) \Rightarrow Q \uparrow(\downarrow)$ – нормальні блага;
- ⊙ $I \uparrow(\downarrow) \Rightarrow Q \downarrow(\uparrow)$ - блага нижчої споживчої цінності;
- ⊙ $P \uparrow(\downarrow) \Rightarrow Q \downarrow(\uparrow)$ - звичайні блага;
- ⊙ $P \uparrow(\downarrow) \Rightarrow Q \uparrow(\downarrow)$ - товари Гіффена.

ВИСНОВКИ ПО 3 ПИТАННЮ

1. Бюджетна пряма є межею між можливим та недосяжним для споживача.
2. Бюджетна лінія споживача залежить від ефекту доходу та ефекту заміщення.

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!!!

